

Szellemi tőke, szakmai igyekezet

A Szegedi Kereskedelmi és Iparkamara centenáriuma

A szegedi gazdasági egyesületek közül legrégebbi volt az 1867-ben alapított Szegedi Lloyd Társulat, amelynek működése jó hatást gyakorolt iparunk és kereskedelmünk fejlődésére. Ez főleg azokra az esztendőkre igaz, amikor még nem létezett a kamara. Egyébként ez a társulat volt a szegedi kamara életrehívásának legfőbb szorgalmazója. Mindjárt megalakulásuk után áru- és értéktőzsde-szervezéssel is próbálkoztak, de a centralizált budapesti tőzsde miatt ez nem tudott érvényesülni. A szegedi kamara 1890-ben történt megalakulása után a Lloyd Társulat társadalmi jellegű egyesületté alakult át, amelynek tagjai (a húszas években mintegy 800), között voltak nemcsak kereskedők, hanem iparosok és szabad szellemi foglalkozásúak is.

Hazánk első ipartörvénye az 1872: VIII. tc., vagyis az első jogi szabályozás a magyar ipar történetében. Jelentőségét tekintve elsőnek mégis az 1884: XVII. tc.-ket kell tekintenünk, amely már az előbbiektől tapasztalatait is felhasználva korszerű rendbe fogta a magyar ipar jogi kereteit. Az 1872. évi ipartörvény holttá nyilvánította a céhvilágot.

A céhvilág talán Szegeden tartott legtovább, csak 1880 körül szűnt meg az utolsó is. Ekkor alakult meg az Általános Ipartársulat, majd rá 12 évre a Szegedi Ipartestület. Első elnökük Rainer Ferenc kádármester volt.

A kamarai intézmény első nyomai 1811-ben jelentek meg a hazai ipar- és kereskedelem történetében. Az igazán nagy kamarák létesítésére irányuló első kísérletek Klauzál Gábor minisztertől származnak, azonban a megvalósítás 1848 júniusába az ismert okok miatt megghiúsult. Így a magyar kamarák megalapítása egy ideiglenes osztrák kamarai törvény alapján kezdődhetett, 1850-ben. Ez a törvény Magyarország területén 11 kamara felállítását rendelte el, de a szegedi csak a 21. volt a sorban.

Amikor a hazai kamarák kezdték alakulni, Szegednek még 50 ezer lakosa sem volt, és ennek is közel fele a nagy kiterjedésű tanyavilágban élt. Gazdasági vonatkozásban pedig egész sor város megelőzte. Viszont a fejlődésnek jelentősebb lendületet adott, hogy 1867-ben létrehívták a város második pénztárházát, a Szegedi Kereskedelmi és Iparbankot. A különböző haladó erők szorgalmazták ugyan a szegedi kamara megalapítását, de az egészen 1889-ig elhúzódott, amikor az ügy megvalósítására Baross Gábor Kállay Albert főispánt miniszteri biztossá nevezte ki.

Az alakuló közgyűlést 1890.

szeptember 7-én tartották Kállay Albert elnökletével. Közfelkiáltással választották meg elnökke azt a művelt és tehetős Lillin Károly kétfestő-mestert, aki a Stefániára, 1882-ben Lechner Ödönnel egyemeletes, belső udvaros palotát tervezttett, ami sajnos nem valósult meg. Alelnök: Weiner Miksa gabonakereskedő és Rainer Ferenc asztalosmester. A kamara első éveit a Szegedi Kereskedelmi és Iparbank épületében élte. Így a kamara irodája a banknak Klauzál téri házrészében működött, egészen 1897 szeptemberéig.

A kamara Szeged, Hódmezővásárhely, Szabadka, Baja, Zombor és Újvidék törvényhatósági városokra, valamint Csongrád és Bács-Bodrog vármegyékre kiterjedő hatáskörrel alakult meg. Állandó székházukat a millennium évében építették fel, Vigh Albert mérnöktanárnál, a szegedi fém- és faipari szakiskola igazgatója tervei szerint a neves szabadkai secesszionista építész, Raichl J. Ferenc kivitelezésében. Első titkárukká Kulinyi Zsigmondot, másodtitkárrá „a szegedi köteles”-t, Bakay Nándort, és jegyzővé Vekes Bertalant választották. Mű-

ködesi területükön, amely közel 15 ezer négyzetkilométert tett ki, akkor egymillió ember élt.

Lillin Károly halálát (1892) követően a kamara elnökei: Gál Ferenc, Szarvady Lajos, Weiner Miksa, Wimmer Fülöp, Vértés Miksa, Rainer Ferenc. Titkárai közül ki kell emelnünk: Kulinyi Zsigmondot, Perjessy Lászlót, Tonelli Sándort, Cserzy Mihályt, és megérdemelné a felsorolást az 57 létező év teljes tisztviselői kara.

A kamarai munka terebélyesedésével székházukra (ma a Bartók Béla Művelődési Központ), 1925-ben, a Deák Ferenc utcai oldalra második emeletet „húztak” Ligeti Béla tervei szerint. Ugyanebben az évben megvásárolták a mellette lévő, Vörösmarty utcai épületet (ebben volt az Angol–Magyar bank szegedi fiókka), és ipartörténeti múzeumot is alakítottak ki benne. (Hogy hova lett, és mikor ennek anyaga? Ki tudja?) A szegedi kamara a harmincas évek második felére 30 ezer kiskereskedőt és 20 ezer kisiparost fogott össze, szakmai és anyagi érdekekkel törődve.

A szegedi kamara fennállása alatt mindig sokat tett a székváros

fejlődéséért is. Foglalkoztak a tiszai hajózással, a kikötők kéréseivel, a téli kikötő építésével, a rakpart újraépítésével. Az első ipari szövetkezetek gondolatai is itt fogalmazódtak meg. Ajánlásokat adtak Bája, Szabadka, Zombor, Újvidék iparfejlesztésére, e városok kereskedelmi szervezeteinek fejlesztésére. Foglalkoztatta a kamarát a kivándorlások, a kisbirtokok és bérletek problémaköre, a sztrájkok hatása.

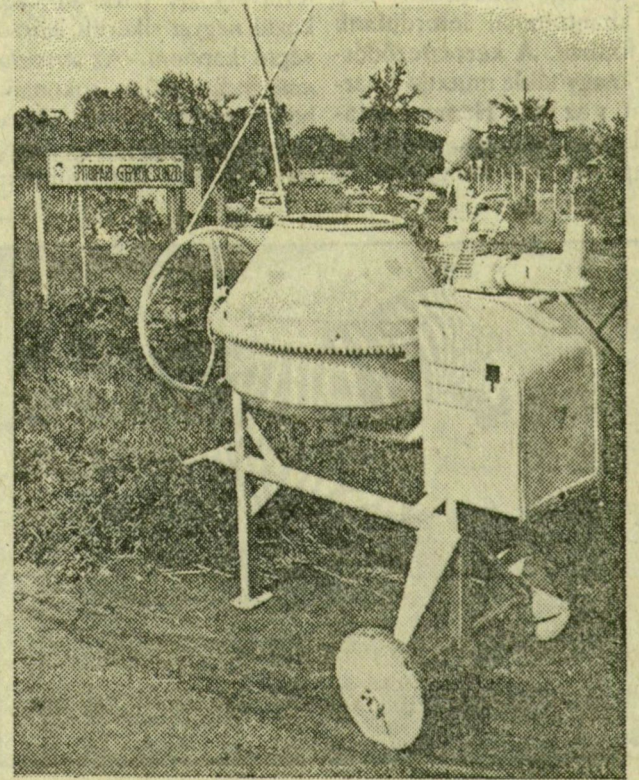
Az első világháborút követő események Szegeden sem tettek jót a kamarai ügynek, sőt a Tanácsköztársaság megszüntette, és valami termelési tanácsná változtatta. A trianoni diktátum után a kamara működési területe Békés és Csanád vármegyére, valamint Torontál ittmaradt részeire és Csongrád vármegyére terjedt ki, mintegy 11 ezer négyzetkilométeren. Egészen új utakat kellett találniuk. Többek között olyanokat, hogy a szegedi kamara hazánkban 1921-ben elsőként lépett be a Párizsban elkelt nemzetközi kamarába, hogy ezzel is mindinkább szolgálhassák az itteni exporttermékek minél kedvezőbb eladhatóságát. Ugyanakkor részt vettek a város fejlődéséért indított minden mozgalomban, még a legnehezebb időkben is (Kisvasút, Hűtőház, Autóbuszüzem, Izabella-híd stb.) Az 1947-ben hozott rendelkezések a kamarát előbb megbénították, azután működési jogát is megvonták.

A Szegedi Kereskedelmi és Iparkamara alapításától eltelt 100 esztendőből élt 57 évet. Mennyi, de mennyi értékes embert, szakmai igyekezetet, szellemi tőkét vonultatott fel, és igyekezett működési területének, és ezen keresztül az egész ország szolgálataiba állítani.

Bátyai Jenő

Kép-zavar

Legfrissebb kedvencem a rózsaszín betonkeverő. Szenzációs telitalálat. Célzerű és finoman ívelő formáit kis szívek díszítik. Egyszerűen elragadó, nagyszerű ötlet. Kár, hogy már befejeztem az építkezést. Bizonyos, hogy betonkeverőért — s egyéb építőipari gépekért — ebbe a kölcsönzőbe kopogtatnék. (Ez volt a reklám helye.) A betonkeverő jelkép. Lírai húrokat pengető művészi plasztika. Formakultúrája utánozhatatlan, célszerűség és esztétikum sajátos ötvözete, a meghökkentés és a rejtett értékek „kicsomagolásának” egyszeri és megismételhetetlen szülőtte. Egyszóval: maga a zsenialitás. Olyan, mint a méltán világhírű rózsaszín párdurc. S ha már nekünk, kis országbélieknek nem is lehet olyan internacionális jelképünk, mint a világ minden pontján ismerős rózsaszín párdurc, hadd legyen a mi magyar valóságunk szimbóluma a rózsaszín betonkeverő.

Amely ugyan már nem dolgozik — bizonyára sokat forgolódott munkás életében, sok új ház köszönte áldásos tevékenységét, homok, sóder, mész, cement szédült egységes betonná vagy habarccsá gyomrában. Újjászülett, megszépült, emlékeiből él, de új feladatot is kapott. Magához kell édesgetnie a mai építőket. Jó színben kell feltűnnie, vonzónak kell lennie, mondhatnám csábító-nak. Elcsábító-nak. Költőinek, ugyanakkor tükröznie szükséges ereje tudatát, pótolhatatlanságának büszkeségét, könnyedségét, segítő szándékát, mellyel támogatja az emberi izmokat, fölváltja a keverőteknőt, a kanalat és lapátot. Maga a segítségnyújtás, a humánus. Magyar valóságunk rózsaszín betonkeverője, ott a forgalmas út szélén igazán figyelmeztető is. Újmódi feladatainkra.

Arra utal, hogy vége az átkos pártállamnak, amikor a május elsejei felvonulásokon legfeljebb vörösre festett traktorok, esetleg nemzetiszínbe bújtatott daruk csörömpölhettek végig a díszkapuk alatt. S amikor azt ígérték, ez humánus társadalom, itt mindenki az államtól kap igényeinek megfelelő, olcsó lakást. Igaz, a korrekció nem sokáig váratott magára, de az ilyen típusú, kisteljesítményű, jószerével családi házak építéséhez használatos betonkeverőkre hosszú ideig nem volt még szükség. Dolgoztak a házgyárak, emelkedtek a betontözszegelek, épült beton Magyarország. Am a házszálerpedések és a kiskapuk világa egyre több hasonló betonkeverőt követelt. A magánszféra is betonozni, vakolni kezdett. OTP-kölcsönökből, rokonai összefogással, baráti segítséggel, legatyásítva, szegénységre ítélve családok ezreit. De évtizede mind több helyen forognak a keverők. Nem akad közöttük rózsaszín. Több az ütött-kopott, telekről telekre gördülő, kézzel kézre járó. Este fáradt kezek engedték bele a tömlő vizét, nehogy belekössön az anyag reggelre, amikor monoton zajjal tovább forog. Nemigen lehetett kölcsönözni. Egyes mesterek, később építetők vették az új darabokat, aztán szájról szájra járt, kinek van, ki adja kölcsön, milyen feltételek mellett. Amolyan magyar örökmozgót találtunk fel ebben a hasznos gépben. S íme, most megköszönjük segítségét, elismerjük nélkülözhetetlenségét. Szobrot emelünk a munkának, a magántulajdonnak az egyes ember vállalkozókészségének, emlékművet minden építőnek. Nem szocreál hóst, nem unalmas attribútumok együttesét. Új típusú emlékművet. Talán találobbat és kifejezőbbet nem is alkothatunk volna, mint ez az út mentén álló, rózsaszínre festett, szívekkel díszített betonkeverő. Igaz, olyan képzeteket kelt, mint egy díszes esküvő puffjában, mint egy bohóctréfa a temetőben, mint a zokniban történő lábmosás, de régen tudjuk, a modern művészet egyik fogása a meghökkentés, a figyelemfelhívás, a polgárpukkasztás, egymással homlokegyenest ellentétes dolgok sajátos összekapcsolása. Azt is sejthetjük néhány év óta, hogy ez a modern törekvés társadalmi létünk, közéletünk jellemzője is. Így aztán még inkább tisztelgek a rózsaszín betonkeverő előtt.

Kisbics

A bankok fanyalognak

Nem kell a külföldi hitel?

Rejtély, hogy miért hasznosulnak nehezen a magyar gazdaság élénkítésére szánt külföldi hitelsomagok. Holott a summa ma már tekintélyes. Ha a Világbanktól származó összegeket is számítjuk, nem is százmilliókban, inkább dollármilliárdokban mérhető. De vajon mennyit profitált ebből a hazai gazdaság?

Bajorország és Baden-Württemberg 250–250 millió márkás hitelt ajánlott fel közel egy évvel ezelőtt a magyar — német kereskedelem fellendítésére, vegyes vállalatok alapítására. Az 500 millió márkából eddig mindössze 13 millió márkát talált gazdára. A finn kormány által megajánlott 100 millió dolláros hitelkeret iránt igen mérsékelt az érdeklődés. A török kormány 100 millió dolláros hitelkerete első 250 ezer dollárjának fogadásánál a kereskedelmi bankok teljes érdeklenséget mutattak, a Nemzetközi Gazdasági Kapcsolatok Minisztériuma most a jegybank közvetítésével próbál gazdát találni a hitelnyújtás szervezéséhez. A 100 millió dolláros olasz hitelkonstrukció bizonyult eddig a leginkább működőképesnek. Igaz, ez a többi hitelhez képest éppen fordíva működik: nem a magyar bankok tartják kézben a lebonyolítást, hanem olasz pénzügyintézetek, s nem a magyar vállalat, hanem olasz partnere folyamodhat a kölcsönért, ha megfelelő magyar partnert talált s kész koncepciót nyújt be a bankhoz.

Ezek a példák is azt bizonyítják, hogy a magyar gazdasági életből teljes egészében hiányzik a banki szférához kapcsolódó befektetési infrastruktúra.

A jegybank, amely a kormányközi szerződésnek létrehozásánál bábáskodik, a lebonyolítást a kereskedelmi bankoknak adja át. De amíg ezek a bankok jól prosperálnak a rövid lejáratú hitel-

nyújtásból, aligha törik magukat, hogy a hosszú lejáratú hitelek kihelyezésével bajlódjanak. Különösen, mert a jutalék ezekben az esetekben erősen kötött. A finn konstrukciónál például mindössze egy százalék, hiszen az óvatosságnak előre kikötötték, hogy a hitelt a közvetítő semmilyen módon nem drágíthatja a vállalkozók kárára.

A kölcsönök, hitelek pedig egyre áradnak. Az OECD, a Közös Piac újabb és újabb kölcsönöket szavaz meg, s még újabbak előkészítésén dolgozik.

Szándékosan hagytuk utoljára a világbanki hitelek kérdését.

A Világbank 1982 óta több mint 2 milliárd dollár hitel felvételére nyújtott lehetőséget Magyarországnak. A közelmúltban pedig még újabb három kölcsönmegállapodást írtak alá; a pénzügyi rendszer korszerűsítésére 100 millió dollár, az átfogó szerkezetkiigazítási programra pedig 200 millió dollár áll rendelkezésre. Belföldi szerződésekkel a több mint 2 milliárdos keretösszegből eddig lekötötték 1,7 milliárdot, ténylegesen pedig 1,3 milliárd dollárt hívtak le a kereskedelmi bankok részére.

A tapasztalatok szerint ott, ahol a Világbanki-hitel nem névre — vállalatra — szól, hanem valamilyen ágazati projektet finanszíroz, a pénznek csak nehezen van keletje. A vállalkozók többsége ezt a magas kamattal, a szigorú feltételekkel, a viszony-

lag magas saját részesedéssel, s nem utolsósorban a kereskedelmi bankok kamataival jócskán megfelelt forintban kifizetett kölcsönrel magyarázza.

A Világbank-kölcsönök nemcsak az ágazati programok estében nem arattak eddig elsőprősikert, hanem kis híján kudarcot vallottak abban a szférában is, ahol pedig a legnagyobb szükség lenne a vállalkozás-élénkítésre: a kisvállalkozások körében. Pedig a rendelkezésre álló pénzforrás bőséges. Első menetben 10 millió dolláros hitelkeretet nyújt a kisvállalkozóknak a Világbank, de ez csak része egy 140 millió dolláros csomagnak. A 10 millió dollárból eddig mintegy 5 millió dollárt kötöttek le a kereskedelmi bankok.

A vállalkozásmenedzselés viszont befektetési tanácsadás nélkül kevés, nagyon valószínű, hogy éppen ez a szféra képtelen lesz önmagától a Világbank-kölcsön megpályázására. A tájékoztatás itt a szó szoros értelmében létkérdés. Persze kérdés, hogy kinek a létkérdése. Mert a bankoknak csupán nagy kockázattal járó, nehéz ügyet jelent, s — kevés kivételtől eltekintve, — még a tanácsadás szintjén sem szívesen foglalkoznak a témával.

Hitelkeret van, pénz még nincs. A gazdaság dilemmája sem a banki, sem a vállalkozói szférában nem oldható meg addig, amíg nincs befektetési menedzselés. Ha valahol szükség van a kormány közbeavatkozására a gazdaságban, akkor ez a terület minden bizonnyal az. De az S. O. S. jelzések, úgy látszik, egyelőre nem jutnak el a kabinetig.

B. Zs.

Japán „vándormadár”

Manapság már nem kell annyira nógatni a japán munkást, hogy vegye ki a szabadságát, mint a régi időkben. Megjelent a japán „vándormadár” is, az a munkás, aki nem hajlandó életreszólóan odakötni magát egy-egy vállalatához. A vállalati hűség azonban még ma is meghatározó erő Japánban, egyben komoly pénzbeli előnyökkel is járó szükségszerűség. Aki odaköti szekerét valamelyik nagyvállalathoz, az biztos előmenetelre, lakástámogatásra és nyugdíjig tartó biztos megélhetésre számíthat. Ennek fejében teljes odaadással kell munkálkodnia a vállalat sikeréért.

Ma már a jelszavak sem a régiek — ami igen nagy szó Japánban, hiszen a hagyományosan szoros közösségekre épülő ország aligha hajthatta volna végre gazdasági csodáját megfelelő vállalati stratégiák — és az ezeket tükröző jelszavak — hiányában. Alaposan megváltoztak az ideálok.

Új tartalmú vállalati szlogeneket mondanak reggelente a dolgozók a japán gyárakban, de alighanem a Sony az, amely a legalapvetőbb fordulatot hajtotta végre e téren. Megszüntette az állandó jelszavakat, mondván, hogy a Sony-nál a jelszó, az állandó megújulás.